Betänkande EkUB 29/2026 rd─ RP 143/2026 rd

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av överenskommelsen med Sverige om slutförvaring i Konungariket Sverige av använt kärnbränsle som sänts för forskningsändamål och av radioaktivt avfall som härrör från den forskningsverksamheten

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av överenskommelsen med Sverige om slutförvaring i Konungariket Sverige av använt kärnbränsle som sänts för forskningsändamål och av radioaktivt avfall som härrör från den forskningsverksamheten (RP 143/2026 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- specialsakkunnig Hanna-Mari Kyllönen, arbets- och näringsministeriet
- ledande expert Kai Hämäläinen, Strålsäkerhetscentralen
- chef för bränsleenheten Tuomas Rantala, Industrins Kraft Abp.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- utrikesministeriet
- Fortum Power and Heat Oy.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att riksdagen godkänner en överenskommelse mellan Finlands regering och Sveriges regering om slutförvaring i Konungariket Sverige av använt kärnbränsle som sänts för forskningsändamål och av radioaktivt avfall som härrör från den forskningsverksamheten och att riksdagen antar en lag för att sätta i kraft de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen.

Syftet med överenskommelsen är att skapa en ram för att i Konungariket Sverige slutförvara använt kärnbränsle från Republiken Finland som sänts för forskningsändamål och radioaktivt avfall som härrör från den forskningsverksamheten.

Avtalet träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter dateringen på en sådan senare not genom vilken parterna på diplomatisk väg underrättar varandra om att de har slutfört de inhemska förfaranden som krävs för att avtalet ska kunna träda i kraft.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen. Lagen avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen träder i kraft, vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Propositionen syftar till godkännande och sättande i kraft av överenskommelsen med Sverige om slutförvaring i Konungariket Sverige av använt kärnbränsle som sänts för forskningsändamål och av radioaktivt avfall som härrör från den forskningsverksamheten.

I Finland uppkommer använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall i samband med driften av kärnkraftverk. För att fullgöra den ombesörjningsskyldighet som ankommer på tillståndshavare vidtar verksamhetsutövarna de forsknings- och utvecklingsåtgärder som lösningar för hantering av använt kärnbränsle och annat kärnavfall förutsätter.

De finländska kraftbolagen har tidvis behov av att sända använt kärnbränsle för forskningsändamål till Sverige, eftersom det inte finns motsvarande forskningsmöjligheter i Finland. Med tanke på kärnsäkerheten är det nödvändigt att möjliggöra forskningsverksamhet också utomlands för att till exempel noggrannare kunna utreda aspekter som hänför sig till bränslets funktion, beteende och integritet och därigenom förbättra säkerheten.

Enligt den huvudregel som anges i 6 a § 1 mom. i kärnenergilagen ska det kärnavfall som uppkommit i Finland i samband med eller som en följd av användningen av kärnenergi hanteras, lagras och slutförvaras på ett sätt som är avsett att bli bestående i Finland. Det här gäller dock inte små mängder kärnavfall som levereras till utlandet för forskningsändamål. Enligt kärnenergilagen får kärnavfallet slutförvaras i en medlemsstat i Europeiska unionen som tar emot avfall, om Finland vid tidpunkten för överföringen har ett sådant giltigt avtal med den mottagande staten som avses i artikel 4 i rådets direktiv 2011/70/Euratom om inrättande av ett gemenskapsramverk för ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Ett undantag som i huvudsak motsvarar den gällande regleringen ingår också i 217 § i den nya kärnenergilagen, som träder i kraft den 1 januari 2027.

Med tanke på kärn- och strålsäkerheten och befintliga arrangemang för hantering av kärnavfall är det enligt utredning mest ändamålsenligt att använt kärnbränsle som sänts för forskningsändamål samt radioaktivt avfall som härrör från den forskningsverksamheten slutförvaras i den mottagande staten. Vid undersökningar av använt kärnbränsle som innebär att bränslets struktur bryts upp är det motiverat att slutförvara avfallet i Sverige, eftersom Sverige även har berett sig på att slutförvara avfall som härrör från forskning. De använda kärnbränslestavar som levereras till Sverige för forskning går sönder när de används i forskningen, så avfallet kan inte heller som sådant slutförvaras i Finland i den slutförvaringslösning som Posiva bereder.

Enligt utredning till utskottet kommer mängden använt kärnbränsle som levereras för forskning att vara liten, i praktiken några kärnbränslestavar åt gången, och utifrån tidigare erfarenhet kommer leveranser att ske med cirka 5 års mellanrum. Med tanke på forskning som bedrivs utomlands är det viktigt att förfarandena för hantering och slutförvaring av forskningsprover inte medför en oskälig börda för verksamhetsutövarna. Återlämnande av forskningsprover skulle också öka mängden transporter av farliga ämnen.

Ekonomiutskottet anser att överenskommelsen enligt propositionen och lagförslaget om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen är motiverade och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker dem utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner överenskommelsen i proposition RP 143/2026 rd.

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 143/2016 rd utan ändringar.

Helsingfors 9.10.2026

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedew saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Timo Harakka sd
medlem Pertti Hemmilä saml
medlem Antti Kangas saf
medlem Hilkka Kemppi cent
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.